

Čís. 4147.

Bankovní úřad ministerstva financí (nařízení ze dne 12. května 1919, čís. 246 sb. z. a n.) jest oprávněn domáhati se zaplacení zápůjček, poskytnutých Rakousko-uherskou bankou lombardem válečných půjček a nemůže býti činěn zodpovědným za to, že se válečné půjčky znehodnotily.

Československý stát není universálním nástupcem bývalého mocnářství rakousko-uherského.

(Rozh. ze dne 16. září 1924, Rv I 788/24.)

Žalobě Bankovního úřadu ministerstva financí o zaplacení zápůjček, poskytnutých Rakousko-uherskou bankou lombardem válečných půjček, bylo vyhověno soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

d ů v o d ů:

Žalovaný v dovolání již přiznává, že vláda republiky Československé byla §em 8 zákona čís. 187/1919 zmocněna, by převzala od Rakousko-uherské banky hodnoty, kterými byly kryty okolkované bankovky této banky, ale soudí, dovolává se doslovu znění čl. 84 statutu banky, že těmito hodnotami byly zastavené cenné papíry, nikoliv však zápůjčky na ně poskytnuté, že tedy vláda byla sice zmocněna, převzítí válečné půjčky, dané do zástavy, nikoliv však zápůjčky samé. Dovolatel nevysvětlil však a nelze si představit, jakým způsobem mohly býti převzaty zastavené cenné papíry bez zaplacení a převzetí zástavní pohledávky. Neměla-li býti porušena práva Rakousko-uherské banky jako věřitele a práva dlužníka jako vlastníka zástavy, nemohlo se převzetí zástav státi jinak, než že vláda Československá, zaplativši Rakousko-uherské bance její lombardní pohledávky, vstoupila jako postupnice v její práva a závazky, tedy i v držbu zástavy. Postup ten vyhovuje také článkům 105 a 107 stanov Rakousko-uherské banky, dle nichž bylo súčasťným vládám po schválení zákonodárných sborů vyhraženo, že mohou i před vypršením výsady zbaviti banku funkce cedulové banky a převzítí v takovém případě veškeré její bankovní obchody v bilanční ceně s výjimkou pohledávek hypotekárních. Žalovaný popírá platnost a závaznost úmluv nástupnických států o likvidaci Rakousko-uherské banky, uveřejněných vyhláškou ministra financí ze dne 13. prosince 1923, čís. 237 sb. z. a n., poněvadž prý odporují mírovým smlouvám, které nepověřily touto likvidací nástupnické státy, nýbrž likvidatory, poněvadž likvidatoři úmluv nepodepsali a poněvadž úmluvy nebyly schváleny presidentem republiky. Žalovaný přehlíží, že uvedenými úmluvami nebyly upraveny vzájemné poměry států, úmluvu podepsavších, že tedy nejsou mezinárodní smlouvou, jaké má na mysli § 64 ústavní listiny. Účelem a předmětem jejich bylo, shodnouti se na zásadách, podle kterých by likvidatoři, jmenovaní dle mírových smluv reparační komisí, měli likvidaci

prováděti, reparační komise schválila ujednané zásady a učinila je takto závaznými pro likvidatory. Jelikož úmluvami byly nástupnické státy zavázány převzít lombardní zápůjčky Rakousko-uherské banky, znamenalo schválení jich reparační komisí i dodatečné schválení převzetí uskutečněného v Československé republice již §em 38 nařízení č. 246/1919 Rakousko-uherskou bankou v likvidaci. Žalovaný ani netvrdí a vzhledem ku všeobecně známému stavu věcí nemůže tvrditi, že Rakousko-uherská banka nebo její likvidatoři uveřejněných smluv neuznávají a osobují si ještě nějaké právo na lombardní zápůjčky. Dovolání trvá na námitce, že pro surokování a splatnost zažalované pohledávky neplatí statutární podmínky Rakousko-uherské banky, v dlužním úpisu ze dne 27. prosince 1918 výslovně dovolávané a otištěné, nýbrž jakési jiné zvláštní podmínky o lombardování válečných půjček, jež však i statutu i obsahu dlužního úpisu odporují. Bylo na žalovaném, aby nabídl důkaz o tom, že se obsah dlužního úpisu přičí skutečnému ujednání a jeho podmínkám. Toho žalovaný neučinil, dovolává se jen slibů, činěných při upisování válečných půjček, aniž tvrdí, že sliby ty byly učiněny Rakousko-uherskou bankou. Poukaz na to, že, kdyby tu nebylo závazných slibů, banka by nebyla poskytovala lombardních zápůjček ještě po převratu, nemůže nahraditi potřebný protidůkaz o skutečných podmínkách zápůjčky. Že sliby rakouské vlády nebyly závazny pro Rakousko-uherskou banku, nepotřebuje býti podrobněji odůvodňováno, vždyť žalobce tvrdí sám, že podmětem lombardních pohledávek nebyl nikdy rakouský stát, nýbrž jediné banka. Ostatní dovolací vývody spočívají na předpokladu, že Československý stát jest universálním nástupcem bývalé monarchie a ručí za všechny její závazky, jmenovitě tedy i za válečné půjčky. Pro tento názor není ani v mírových smlouvách, ani v zákonodárství Československé republiky nejmenšího podkladu. Naopak bylo již vládním nařízením ze dne 4. června 1919, č. 313 sb. z. a n. (§ 2) výslovně právní nástupnictví Československé republiky po bývalém c. k. eráru odmítnuto, článkem 205 mírové smlouvy St. Germainské byla Československá republika z jakéhokoliv právního závazku z rakouských válečných půjček výslovně sprostěna. Veškeré vývody dovolatele, které přes to takový závazek předpokládají, jsou proto pochybeny, započtení mezi zažalovanou pohledávkou a válečnými půjčkami jest nemožné. Podle §u 1441 obč. zák. nemohl by žalovaný ostatně tato započtení uplatňovati ani, kdyby Československý stát byl z válečných půjček zavázán, poněvadž započtení proti státu jest přípustno jenom, když i pohledávka i dluh státu jsou splatny u téže pokladny. Rovněž netřeba podrobněji doličovati, že § 459 obč. zák. se vztahuje jen na případy, když zastavená hmotná věc se ztratila následkem nedostatečného opatrování věřitelova, nikoliv však na případy, když vnitřní hodnota zástavy bez jakékoliv souvislosti s tímto opatrováním se změnila, že tedy Bankovní úřad nemůže býti činěn zodpovědným za to, že se zastavené válečné půjčky znehodnotily. Článek 69 stanov Rakousko-uherské banky, jehož se dlužní úpis dovolává, vylučuje výslovně takovou zodpovědnost. Skutková tvrzení, že požadované plnění by přivodilo hospodářskou zkázu žalovaného, jest úplnou při tom ničím nedoloženou novotou, pročež nelze se s námitkou o nise opírající zabývati.